

*І. С. Діденко, аспірантка
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

РИНОК БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ І ПАРАМЕТРИ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА НА НЬОМУ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Економічні процеси, що мали місце після фінансової кризи 2008 – 2009 років обумовили необхідність якісних змін параметрів економічного простору, де основна увага приділяється новітнім інституціональним структурам. До настання світової економічної кризи більша частка банків, мали домінуючий спекулятивний характер, агресивну поведінку на міжбанківському ринку, а також не коректне відношення до всіх учасників бізнес – комунікацій, що призвело до підвищення ризику і банки з наявною фінансово – економічною культурою не змогли адекватно пристосуватися до кризових явищ і фактично більша їх частка були змушені вийти з банківського ринку. Всі ці негативні процеси сприяли спаду насиченості ринку банківськими послугами, деякі з них на цей період знаходились в стані “замороження”, бо попит на них зник в зв’язку з неплатоспроможністю клієнтів банку. Саме в період економічної кризи було неможливим фінансово та не ефективно з точки зору менеджменту не те щоб розвивати нові види послуг, але й стимулювати розвиток вже наявних, що збільшувало конкурентну боротьбу на даному ринку і дана боротьба характеризувалась саме ціновим фактором. В після кризовий період ринок банківських послуг має більш швидкі темпи розвитку чим товарні ринки. Однією з особливих умов такого розвитку є досить інтенсивний характер зростання кількості розробок в науково-технічному секторі, що є одним з головних інструментарієм в забезпеченні розвитку банківського сегменту, та транснаціоналізація світової економіки, що в свою чергу сприяє виходу нового банківського продукту не лише на внутрішній ринок, але й випробувати свої конкурентні переваги на міжнародному банківському ринку. Адже негативною особливістю внутрішньої міжбанківської конкуренції є те, що дана сфера має досить обмежений характер, обумовлений жорсткими рамками державного регулювання банківської діяльності, відсутністю повноцінних субститутів банківських послуг та взаємна залежність банків та їх клієнтів в розрізі залучення банками грошових коштів юридичних та фізичних осіб. Але, при наявності досить жорстких умов конкуренції на ринку банківських послуг слід зазначити, що даний вид послуг є досить актуальним та має перспективні тенденції щодо свого розвитку, так, наприклад даним видом послуг в Центральній Європі користується 80 % населення та юридичних осіб, та 50 % населення в Південно-Східній Європі.

Щодо тенденцій українських реалій, то слід зазначити, що розрахувавши індекс Герфіндаля – Гіршмана та використовуючи дані показника концентрації ринку банківських послуг можна говорити про те, що світова економічна криза сприяла посиленню позицій, а отже і конкурентних переваг

банків-лідерів. В розрізі кредитно-депозитних операцій аналізований нами ринок є досить слабо концентрованим. Також в 2010–2011 роки спостерігається досить жваве посилення конкурентної боротьби на ринку банківських послуг в секторі надання їх фізичним особам, задоволення потреб юридичних осіб банківськими послугами за темпами свого зростання значно втрачають свої позиції перед фізичними особами.

На нашу думку слід також відзначити наявність вхідних бар'єрів на ринок банківських послуг як один з негативних моментів розвитку конкурентного середовища на ньому. Мова йде про бар'єри організаційного та економічного характеру, до яких можна віднести процедуру створення та державної реєстрації банку, де головним критерієм доступу до ринку є сума сформованого закладом статутного капіталу. Але слід зауважити, про досить велике коло конкурентів на ринку банківських послуг, що обумовлює досить жорсткі умови діяльності на ньому і дуже часто спонукає до виникнення “тіньових” змов між його учасниками, що робить боротьбу на ньому не прозорою та часто поза межами чинного законодавства.

Таким чином, виходячи з розуміння банківської послуги як форма задоволення потреб клієнтів – власників грошових коштів можна виділити наступні рівні банківської конкуренції: міжбанківська конкуренція, конкуренція в банківському секторі, конкуренція на ринок банківських та на ринку фінансових послуг. Суб'єктами міжбанківської конкуренції є банки в формі кредитних організацій, які можуть здійснювати виключно банківські операції; об'єктом міжбанківської конкуренції є доля грошових заощаджень та доходів фізичних і юридичних осіб, на яку розраховують банки – учасники конкурентної боротьби. Для міжбанківської конкуренції притаманні нецінові методи боротьби, адже використання цінових методів банками є досить обмежено. Сучасна банківська система України являє собою конкурентне середовище для кредитних організацій, що характеризуються різним рівнем капіталізації, часткою державного втручання, кількістю підрозділів. На нашу думку, для забезпечення конкурентних переваг на ринку банківських послуг банкам України необхідно приділяти значної уваги на такі заходи, як: створення нових видів послуг та їх диверсифікація виходячи з аналізу попиту на дані послуги; постійний контроль за ціновою політикою щодо послуг та пошук шляхів щодо їх оптимізації; надання консалтингових послуг наявним та потенційним клієнтам та інше. Проведення детального аналізу щодо надання банківських послуг, вивчення даної динаміки у конкурентів та співставлення отриманих даних щодо витрат на впровадження нових банківських послуг та рентабельності їх надання дасть можливість банку наростити обсяги власного прибутку.